

Ještě o Železné gardě, o antisemitismu a o metahistorii u Mircei Eliadeho

Giuseppe Maiello

Ostrý útok na osobnost Mircei Eliada vychází z poslucháren univerzity, odkud sám pocházím, tj. z *Istituto Universitario Orientale* v Neapoli, a to z konkrétního historického období, kterým jsou 70. léta 20. století. Pro celou Itálii to bylo období charakteristické velkými revolučními nadějemi, především pro určitou část mládeže a určité skupiny vrstvu univerzitních pedagogů. Touha po hluboké společenské změně se projevovala také mezi dělníky (v tzv. dělnické třídě), ale podobné hlasy tu nikdy nebyly ve většině. Tato touha vždy směřovala ke změně v revolučním smyslu. V některých městech, která se vyznačovala velkou nezaměstnaností, se také organizované skupiny nezaměstnaných účastnily spolu se studenty a s mladými univerzitními učiteli demonstrací na náměstích (a často i tvrdých střetů s policejními jednotkami, které se snažily udržet pořádek).

Někteří tuto atmosféru nazývali „dobou dvacátých let“, neboť se zdálo, že se vracejí nepokoje a revoluční touhy dělnické a rolnické třídy (*sic!*...), jak tomu bylo po 1. světové válce. Dnes by Italové nejraději na tuto dobu zapomněli, především proto, že boje s ozbrojenými složkami vyvrcholily únosem předsedy křesťanskodemokratické strany Alda Mora.

V této politické atmosféře se začal na různých úrovních běžně praktikovat tzv. hon na fašisty (zatímco fašistické bandy organizovaly, kde jen to bylo možné, „hon na komunisty“ nebo „na rudé“).

Jedním z konkrétních projevů „honu na fašisty“ byly např. menší skupiny mladých lidí, které se ozbrojovaly holemi a železnými tyčemi. V okamžiku, kdy potkaly militantního člena Sociálního hnutí Itálie, tj. tehdejšího hlavního politického seskupení italských fašistů, případně někoho z mládežnické organizace této strany, byl dotyčný zbit holemi nebo dostal nafackováno s výzvou, aby se přestal zabývat aktivní politikou.

Stejný princip platil i pro „fašistické lovce“, kteří kromě toho, že napadali politické nepřátele, častokrát útočili na mladé muže s dlouhými vlasy, popřípadě na ženy oblečené ve stylu hippie. Ženy-komunistky byly v některých horších případech také znásilňovány, což např. v roce 1973 zažila Franca Rame, žena budoucího laureáta Nobelovy ceny za literaturu Daria Fo, která byla spolu se svým budoucím mužem velice aktivní v kruzích, jež byly ve své době definovány jako „revoluční levice“.¹

---

¹ Ale tzv. čistokrevní fašisté ženy fyzicky nenapadali, neboť je považovali za nečisté bytosti, s nimiž nemělo smysl si „špinit ruce“ (osobní svědectví ze září 1978).

„Hon na fašisty“ nebyl brán jako iniciační hra nastupující mladé generace, což by asi lépe odpovídalo skutečnosti, ale spíše byl chápán - a společností ve své době často veřejně prezentován - jako prevence před možnou fašistickou reakcí na „probuzení revolučních mas“, jak se to dělo právě v Itálii, ale i jinde v Evropě během 20. a 30. let 20. století.

Kromě fyzických napadání, která v mnoha případech končila i smrtí napadeného, ať už stoupence pravice, nebo levice, se levicovní studenti snažili vyhledávat osobnosti akademického světa, které se jakkoli zapletly s fašismem. Jestliže byl profesor odhalen nebo vyšel na světlo jeho vztah (ať již dřívější, nebo současný) k fašismu, který nebyl nikdy zrušen nebo odvolán, stal se takový vyučující během přednášek terčem ostrých protestů, bylo mu vyhrožováno a eventuálně byl i fyzicky napaden.

Častokrát se také ukazovalo prstem na profesora-cizince, v těchto případech se však spíše projevovala jistá akademická agresivita, spočívající v sepisování vědeckých článků a ve shromažďování materiálů, které připomínaly spíše kádrové posudky podle politických praktik běžných v zemích za železnou oponou.

V tomto politickém ovzduší napsal jeden ze studentů Alfonsa Maria di Noly, profesora dějin náboženství na Istituto Orientale, diplomovou práci věnovanou osobnosti Mircei Eliada. Tato práce pak di Nolovi posloužila při publikování jeho článku v časopise italských židovských obcí (di Nola 1977).² Odtud také vychází a zde pramení polemická diskuse o Eliadově fašistické minulosti, jež se pak rozšířila do celého světa. Pokusíme se ji shrnout a přidat k ní vlastní úvahy.³

Di Nola vycházel z informací izraelského bulletinu *Toladot* vydávaného v rumunštině, v jehož prvním čísle z roku 1972 byl publikován tzv. Eliadův spis (*Dosarul Mircea Eliade*). Tam byla uveřejněna některá jeho údajná tvrzení ze 30. let.

K nejznámějším z nich patří výrok pocházející ze 17. prosince 1937 (kdy Eliadovi bylo třicet let), podle něž si toužebně přál „vykoupení rumunského pokolení vyčerpaného bídou a syfilidou, zamořeného židy a oslabeného cizinci“.

Tato slova, podobně jako další tvrzení vyřčená Eliadem ve 30. letech a citovaná v *Toladotu*, byla dostatečným důvodem k očernění chicagského profesora. Kromě toho ve stejném roce, kdy byl publikován článek Alfonsa di Noly, další italský religionista Ambrogio Donini definuje Eliada ve své

---

² Kontaktoval jsem svého přítele, knihovníka *Istituto Universitario Orientale* v Neapoli, ale k mému zklamání mi sdělil, že všechny diplomové práce, včetně mé a mého kolegy di Nuala, autora studie o Eliadovi, byly v 90. letech z knihovny vyřazeny a skartovány! Jedná se o výmluvný příklad, jak mé rodné město respektuje své studenty a jejich práce, mnohdy jediné, ale v některých případech první v jejich dlouhé a plodné kariéře.

³ Již v 1973 literární historik Furio Jesi definoval Eliada jako představitele „tradiční pravice“ (Jesi 1973: 69), ale prohlásil, že přijímá dialektickou konfrontaci zabývající se otázkou Eliada analyzováním jeho mytu.

Encyklopedii náboženství jako „antisemitu a filonacistu“ (Donini 1977: 189).⁴ Nebylo nikdy prokázáno, zda se Donini a di Nola na svých prohlášeních ohledně Eliada předem domluvili. Já se domnívám, že ano: je to velice pravděpodobné, přinejmenším na úrovni osobní komunikace. Na druhé straně však zdroje, z nichž čerpá Donini, jsou odlišné od zdrojů di Noly.

Další známý italský antropolog a religionista, Vittorio Lanternari, který se zabýval oživením polemiky proti Eliadovi, publikoval v roce 1986 svou vlastní analýzu tzv. případu Eliade, opírající se o osobní informace Doniniho. Ten tvrdil, že jako bývalý velvyslanec věděl o skutečnosti, že Eliade uprchl ze své země, neboť se zapletl s fašismem.⁵

V roce 1986, v období plném polemik, ještě nebylo Eliadovo stanovisko především k otázkám židovství zcela jasné, neboť na různé italské články a výroky proti němu nereagoval sám Eliade, nýbrž jeho nejvěrnější žák, Ioan Petru Culianu (srv. hlavně 1978; 1984), jenž byl úkladně zavražděn za dosud neobjasněných okolností. Ten si za hlavní způsob obrany svého učitele zvolil bagatelizaci (a v podstatě negaci) jeho fašistické minulosti a zvláště zprávy a články z *Dosarul* obvinil ze lži.

Útoky italských profesorů, kteří jsou jak známo většinou levicově orientovaní, nenechaly na sebe po uveřejnění di Nolova článku dlouho čekat. Furio Jesi v jednom článku, poprvé publikovaném v roce 1978 a později i v jeho sborníku *Cultura di destra* (1979), Eliada klasifikuje jako „antisemitu“ a spojuje eliadovské téma lidské oběti počátku „s mystikou smrti Železných gard“ (srv. Bertagni 2002: XI).

Eliade v té době mlčí, někdy dokonce nařčení z fašismu popírá. V každém případě hlavní (a nevděčnou) roli popírače přebírá Ioan Petru Culianu.⁶ Například v roce 1978 Eliade v jednom rozhovoru s Claudem-Henri Rocquetem připouští, možná odvolávaje se na Jesiho, že:

Pro Aztéky měla lidská oběť tento smysl: krev lidské oběti živila a posilovala Boha slunce a všechny ostatní bohy. Pro SS mělo zahubení a zničení miliónů lidí v koncentračních táborech svým způsobem stejný

---

⁴ Ambrogio Donini (1903–1991) a Alfonso Maria di Nola (1922–1997), přestože patřili k rozdílným generacím, byli přátelé a oba sdíleli jisté sympatie k Sovětskému svazu v letech, kdy naopak Komunistická strana Itálie nesouhlasila s kulturní a sociální politikou Sovětského svazu a dalších takzvaných satelitních zemí.

⁵ Eliada také sledovaly různé tajné služby. Anglická tajná služba ho například v době, kdy působil jako rumunský kulturní atašé, považovala za „nejnacističtějšího člena“ rumunského velvyslanectví (srv. Winock 2002:16).

⁶ Po zavraždění Culiana, k němuž došlo 21. května 1991, začala sestra Ioana Petra Culiana, Teresa Culianu Petrescu, usilovat o publikování všech děl tragicky zahynuvšího vědce v rumunštině, a to ve spolupráci s nakladatelstvím Polirom z Bukurešti. Culianovy práce přitom vycházely po jeho emigraci z Rumunska (1972) v italštině, angličtině a francouzštině.

smysl, dokonce smysl eschatologický. (...) Je možné si představit, že tito nemocní nebo tito vášnivci, tito fanatici nebo moderní manichejci viděli ztělesněné Zlo v některých rasách: židech a cikánech. Obětovat milióny lidí pro ně nebyl zločin, neboť oni ztělesňovali Zlo, Dávla... Stejná skutečnost je realizována v gulazích a v apokalyptické eschatologii, jež je chápána jako velké komunistické osvobození. Toto všechno se dá přirovnat k návykům Aztéků: jak jedni, tak druzí věřili, že činí spravedlivě. Aztékové věřili, že pomáhají Bohu slunce, nacisté a Rusové věřili, že píší a realizují dějiny.⁷

Taková tvrzení pohoršovala a dráždila italské religionisty. Vittorio Lanternari na základě této eliadovské myšlenky prohlásil, že Eliade se schovává za historicko-náboženská srovnávání „intelektuálně prohnilým a zkaženým“ způsobem, a to ve víře, že „předkládá výklad – téměř ospravedlnění – *shoá*, kterou chybně srovnává se stalinistickými lágry, jako by to byly události ‚náboženského‘ charakteru“ (Lanternari 1997: 349). Otázka politického přesvědčení Mircea Eliada se stala skandálem, protože italský intelektuální svět („levicový“)⁸, jak lze usuzovat z Lanternariho vyjádření, ještě nebyl schopen tolerovat srovnání nacisté = komunisté. Zvláště pak – což platí především v posledních letech – pokládal za nepřijatelnou skutečnost, že politická ideologie „moci a nebezpečí“ (vnímáno ovšem jen u nacismu) byla srovnávána s „archaickým náboženským ritem“ (*ibid.*).

Čtenář vzdělaný a svobodný (nebo alespoň usilující o osvobození) od ideologicky předem určených schémat si zřejmě položí otázku: A proč ne?

Tvrde a násilnické výroky proti Eliadovi se ozývaly nejméně 20 let a ty nejostřejší⁹ vycházely především z italského akademického prostředí. V současné době se zdá, že se situace vyjasnila.

Dospěl jsem k přesvědčení, že Mircea Eliade byl opravdu úzce spjat se Železnou gardou, po celý život zůstal v kontaktu s fašistickými intelektuály (nebylo jich mnoho, ale přeci jen existovali) a od své minulosti se distancoval

---

⁷ Rozhovory s Claudem -Henrim Rocquetem brzy vyjdou i v češtině. Pod titulem *Zkouška labyrintem* je vydává Centrum pro studium demokracie a kultury v Brně.

⁸ Musel jsem použít slovo „levicový“ do závorky, protože se domnívám, že italský intelektuální svět považuje sám sebe za levicový (nebo dnes „středo-levicový“), nebo alespoň považuje za přirozené to, že se politicky vymezuje proti politicko-ideologicky orientovanému „středo-pravicovému“ bloku. Je pravda, že srovnání nacisté – komunisté je poněkud banální, ale není banálnější než jiná srovnání. Spíše by bylo logické se již tenkrát ptát, proč se Eliade ve svém projevu omezuje jen na nacisty (když mohl rozšířit tento pojem na „Němce“ jakožto národ, který se přímo podílel na etnické netoleranci), když se neomezuje na bolševiky nebo sověty a naopak útočí na celé ruské etnikum.

⁹ Až do roku 1977 nebyla Eliadova ideologie nikdy napadána, neboť zůstávala v podstatě neznámá, zatímco jeho metodu v Itálii kritizoval již italský zakladatel antropologie náboženství Raffaele Pettazzoni a jeho žák Angelo Brelich, posléze také Ernesto de Martino, Cesare Pavese aj.

pouze do té míry, aby neměl problémy ve Spojených státech amerických, avšak nikoli přesvědčivým způsobem. Zdá se, že můžeme dát za pravdu dalšímu italskému vědci Cesare Fioremu (1986: 22), který píše, že „z prostředí Gardy a z reakčních rumunských kulturních kruhů převzal Mircea Eliade některá charakteristická témata“, která pak procházejí celým jeho dílem.

To, co se týká Eliadovy legionářské minulosti, byla dostatečně prokázána a objasněna několika rumunskými vědci. Díky některým překladům (srv. např. Ioanid 1988 nebo Chiva 1993) a díky analýzám eliadologů (srv. např. Mac Linscott Ricketts 1988 nebo Adriana Berger 1989) jsou podrobné a prakticky nevyvratitelné informace k dispozici celé mezinárodní vědecké obci.¹⁰

Byli to však pravděpodobně opět Italové, kteří v rámci této diskuse poskytl rozhodující materiály. Důkazy mohli těžko předložit levicoví badatelé, ale spíše oni „fašisté“, kteří se buď veřejně hlásili k osobnímu přátelství s Eliadem a s Corneliem Zeleou Codreanem, zakladatelem *Legiunea Arhanghelului Mihail*, neboli Železné gardy (Evola 1972: 139–140), anebo ti, kteří ve svých studiích neskrývali Eliadovu skutečnou minulost (zejména Mutti 1989; 1994), jak se o to pokoušel Culianu.

Po válce si Eliade zvolil takzvanou maskovací strategii (Winock 2002; 17), ale nikdy nepřerušil, bylo-li to jen trochu možné, své vztahy se starými druhy.¹¹ V současnosti je Eliade (dvacet let po své smrti), stále ještě připomínán a svérázným způsobem oslavován na fašistických internetových stránkách vedle dalších kulturních osobností krajní pravice, jako jsou např. De Maistre, Evola, Codreanu, Romualdi, Guénon aj.

Kromě bádání v širším slova smyslu, ať již v pramenech pocházejících z Rumunska či na základě vzpomínek samého Eliada (ty byly psány ještě předtím, než proti němu byla v roce 1977 vyvolána polemická diskuse), nebo na základě vzpomínek osob, které s ním byly v kontaktu¹², se italská kritika zaměřila především na Eliadovu metodologii a filosofii.

Ernesto de Martino, jenž byl konzultantem prestižního nakladatelství Einaudi, doporučuje v 50. letech 20. století Eliadova díla v tomto nakladatelství již nevydávat.¹³

---

¹⁰ Mezi ty, kteří ještě pochybují o Eliadově fašistické minulosti, patří např. Bryan S. Rennie (1966) z presbyteriánské školy ve Westminsteru v Pensylvánii.

¹¹ Julius Evola si s Eliadem v 50. letech dopisoval a později s ním spolupracoval prostřednictvím vědeckého časopisu *Antaios*, jež v roce 1959 založil Eliade s Ernstem Jüngerem. Časopis ukončil svou činnost v roce 1971. Od roku 1992 bylo jeho vydávání znovu obnoveno pod vedením Christophera Gerarda.

¹² Srv. např. deník Mihaila Sebastianiana (1993; 132–133), kde je ke dni 7. prosince 1937 u příležitosti voleb poukázáno na Eliadovu militantní aktivitu v Železné gardě.

¹³ V tomto nakladatelství vyšly, pravděpodobně na přímlovu Cesara Paveseho, pouze překlady *Techniques du Yoga* v roce 1952 a *Traité* v roce 1954. V obou případech byly knihy přeloženy pod dohledem samotného de Martina.

De Martino již dříve v několika případech Eliada recenzoval a kritizoval, ale ne kvůli jeho legionářské minulosti;¹⁴ soustředil se především na jeho odmítání dějin. De Martino navíc odhalil, že to byl Herman Lommel (1935), kdo se stal zdrojem známého a diskutovaného Eliadova tvrzení, že dějiny jsou výmyslem židů. Po roce 1948 věnoval de Martino Eliadovu dílu mnoho recenzí a několik veřejných přednášek (srv. de Martino 1947–1948; 1951–1952; 1952; 1954; 1956; 1958; 1962; 1973; Eliade 1973). V jeho posmrtné práci (de Martino 1977) nacházíme další zmínky týkající se popření Eliadovy „metahistorické“ myšlenky, popření Eliadovy koncepce vztahu mezi mýtem a technikou, popření Eliadova přístupu k problému marxismus versus nacismus atd. (1977 *passim*).

De Martino nejprve v souladu s Benedetto Croce a pak s Karlem Marxem zastává vůči Eliadovi militantní pozici, neboť ho považuje za představitele iracionálního směru v religionistice, jež sice založil Rudolf Otto, ale již zhruba padesát let před publikováním *Das Heilige* byl připravován a ohlašován jinými umělci, spisovateli a filosofy.¹⁵ Omyl a základní chyba M. Eliada a dalších intelektuálů „iracionalistů“ spočívá podle de Martina v tom, že se ztotožňují s „náboženským člověkem v jeho jednání v tom smyslu, že stvrzují základní náboženské směřování odpovídající úniku z dějin“ (de Martino 1954: 9). De Martino rozhodně odmítá možnost, že by západní kultura mohla operativně přijmout chování, které jí není vlastní, jako například magii; naproti tomu zdůrazňuje nezbytnost historismu a materialismu, jež mají studovat kulturně-lidskou skutečnost v její genezi, struktuře a funkci, „s ohledem na určující podmínky“ (de Martino 1962: 7).

I když ponecháme stranou Eliadovo působení v Železné gardě, zjišťujeme, že jeho základní koncepce je italskými antropology a religionisty odmítána, neboť podle nich radikálně znehodnocuje dějiny „jakožto lidskou možnost kreativní autonomie“ (Lanternari 1997; 323).

Protieliadovská polemika v Itálii odstartovala ostrou kritiku na adresu chicagského profesora. Zdá se, že v některých případech se italské názory snaží naprosto popřít kulturní relativismus reprezentovaný Wilhelmem Diltheyem a Franzem Boasem, který byl charakteristický pro značnou část antropologického

---

¹⁴ Sám Eliade (1988; 135) de Martina ospravedlňuje. Podle jeho vlastních slov poté, co byly v Itálii publikovány *Tecniche dello Yoga*, dostal na něho italský antropolog několik udání – pravděpodobně z rumunské strany. De Martino odpovídal jak Eliadovi osobně, tak i veřejně, že udavačské argumentace „nevědeckého rázu“ nepřijímá, a jeho rozhodnutí omezit vydávání jeho překladů pro nakladatelství Einaudi nebylo ovlivněno udáními, která byla tenkrát navíc shledána spíše jako neopodstatněná. V roce 1962 de Martino pro nakladatelství Garzanti editoval antologii, v níž představuje Eliadovu koncepci o opakování kosmogonie, vyloženou v *Le mythe de l'Éternel retour* (de Martino 1962; 168–182).

¹⁵ V době, kdy byl de Martino ještě ovlivněn Croceho terminologií, používal termínu „naturalismus“ místo pojmu „iracionalismus“ (srv. Lanternari 1997; 322).

myšlení 20. století.¹⁶ Je vidět, že pochybnosti italských akademických kruhů se jasně a bezprostředně projevíly právě v rámci protieliadovské polemiky.

Zárodky takovéto intolerance se dají vystopovat v ovzduší studené války, která zasáhla široké oblasti italského akademického světa. Dnes se však můžeme domnívat, že kauza Eliade je již uzavřena.

Jak z Eliadových textů religionistických, tak z jeho povídek je zřejmé, že Mircea Eliade svou mladickou minulost v podstatě nikdy nepopřel, přestože si uvědomoval, že byl „nerozumný a nemoudrý“ (Eliade 1988; 135). Považujeme nicméně za správné nadále bádát v biografii tohoto autora, aby tak byl odhalen jeho politický a kulturní *background* prostřednictvím jeho vlastního díla.

Překvapuje nás ovšem skutečnost, že v akademickém světě se připouští veřejné slovní lynčování, a to pouze z toho důvodu, že názor některého z kolegů není v souladu s majoritní doktrínou společnosti nebo s názory některé význačné instituce, jak se tomu dělo v Itálii v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století, a možná dokonce i později.

Bibliografie

Berger, Adriana, *The Inner Quest of a Radical Traditionalist*, San Francisco, Harper, 1989.

Bertagni, Gianfranco, *Lo studio comparato delle religioni. Mircea Eliade e la scuola italiana*, Bologna, Libreria Bonomo editrice, 2002.

Culianu, Ian Petru, *Mircea Eliade*, Assisi, Cittadella editrice, 1978.

Culianu, Ian Petru, "Mircea Eliade und die blinde Schildkröte", v: *Die Mitte der Welt, Aufsätze zu Mircea Eliade* (ed. H.P.Dürr), Frankfurt am Main, Suhrkamp, 1984.

De Martino, Ernesto, Rec.: M. Eliade, *Techniques du Yoga*, Gallimard, Paris 1948, *Studi e Materiali di Storia delle Religioni XXI*, Roma, 1947-1948, str. 130-132.

De Martino, Ernesto, Rec.: M. Eliade, *Le mythe de l'éternel retour, archétypes et répétition*, Gallimard, Paris 1949; "Psychologie et histoire des religions, à propos du symbolisme du «Centre»", *Eranos-Jahrbuch, XIX*, 1951: 247-282; *Le Chamanisme et les techniques archaïques de l'extase*, Payot, Paris 1951, *Studi e Materiali di Storia delle religioni XXIII*, Roma, 1951-1952, str.148-155.

De Martino, Ernesto, Předmluva: M. Eliade, *Tecniche dello Yoga*, Einaudi, Torino, 1952, str. 9-12.

De Martino, Ernesto, Předmluva: M. Eliade, *Trattato di storia delle religioni*, Einaudi, Torino, 1954, str. VII.-X.

---

¹⁶ Úlohy Eliadova obhájce na italské akademické půdě se ujal Roberto Scagno, profesor rumunské literatury na Universitě v Padově a překladatel velké části díla Mircei Eliada do italštiny. Jedním z největších Eliadových kritiků, na něhož bychom neměli zapomenout, je jistě Gianluca Nesi (1998), který je přesvědčen, že Eliade po celý život trval na myšlence obětní smrti, přičemž vyžadovanou obětí pro „založení nového Rumunská“ by měl být „židovský národ“ (Nesi 1998: 294).

- De Martino, Ernesto, *Magia e civiltà*, Garzanti, Milano, 1962.
- De Martino, Ernesto, “Osservazioni conclusive dell’autore”, v: E. De Martino, *Il mondo magico*, Torino, Boringhieri, ed. 1973, str. 313.
- De Martino, Ernesto, *La fine del mondo. Contributo all’analisi delle apocalissi culturali*, Torino, Einaudi, 1977.
- Di Nola, Alfonso M., “Mircea Eliade e l’antisemitismo”, v: *La Rassegna mensile di Israel* 43, Roma, 1977, pp.12-15.
- Donini, Ambrogio, *Enciclopedia delle religioni*, Milano, Teti, 1977.
- Dubuisson, Daniel, *Mythologies du XXe siècle. Dumézil, Lévi-Strauss, Eliade*, Lille, PUL, 1993.
- Eliade, Mircea, “Scienza, idealismo e fenomeni paranormali”, v: E. De Martino, *Il mondo magico*, Torino, Boringhieri, ed. 1973, str. 305-311
- Eliade, Mircea, *L'épreuve du Labyrinthe*, Paris, Belfond, 1978.
- Eliade, Mircea, *Les moissons du solstice*, Paris, Gallimard, 1988.
- Evola, Julius, *Il cammino del cinabro*, Milano, Scheiwiller, 1972.
- Fiore, Crescenzo, *Storia sacra e storia profana in Mircea Eliade*, Roma, Bulzoni, 1986.
- Ioanid, Radu, “Mircea Eliade e il fascismo”, *Critica sociologica* 84, Roma, 1987-1988, str. 16-29.
- Chiva, Isaac, “A propos de Mircea Eliade. Un témoignage”, *Le genre humain* 26, Paris 1992-1993, str. 89-102.
- Jesi, Furio: *Mito*, Milano, ISEDI, 1973.
- Jesi, Furio, *Cultura di destra*, Milano, Garzanti, 1979.
- Lanternari, Vittorio, “L’antisemitismo culturale” di Mircea Eliade nella lezione di Daniel Dubuisson ed Altri”, v: (Vittorio Lanternari) *Antropologia religiosa. Etnologia, Storia, Folklore*, Bari, Dedalo, 1997.
- Lommel, Herman, *Die alten Arier. Von Art und Adel ihrer Götter*, Frankfurt a. Main, Klostermann, 1935.
- Ricketts, Mac Linscott, *Mircea Eliade: the Romanian Roots 1907-1945*, New York, Columbia University Press, 1988.
- Mutti, Claudio, *Mircea Eliade e la Guardia di ferro*, Parma, All’insegna del Veltro, 1989.
- Mutti Claudio, *Le penne dell’Arcangelo*, Milano, Barbarossa, 1994.
- Nesi, Gianluca, “Mircea Eliade e la mitologia nazista del sacrificio ebraico”, v: *Rivista di filosofia* LXXXIX/2, Torino, str. 271-304.
- Otto, Rudolf, *Das Heilige: Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*, Breslau, Garnier, 1918.
- Rennie, Bryan S., *Reconstructing Eliade: Making Sense of Religion*, Albany, NY, State University of New York Press, 1996.
- Sebastian, Mihail, *Jurnal 1935-1944*, București, Humanitas, 1996 (čes. překl. *Deník 1935-1944*, Praha, Sefer, 2003).
- Winock, Michel, “Cioran, Eliade, Ionesco. Trois Roumains et le fascisme”, *L’histoire* 266, Paris, 2002, str. 16-17.

Summary

Still on the Iron Guard, anti-Semitism and the Meta-history of Mircea Eliade

Today, it is almost clear that Eliade in his youth became active in the Romanian nationalist politics and adhered to the principles of the Iron Guard, despite his later attempts to deny it.

At the end of the 1970s, Eliade was attacked with virulence by Italian leftist intellectuals because of his past and of his anti-Semitism, so that his position of a scientist was scandalized.

Italian intellectuals and other Eliade's detractors have had the merit of pointing out the importance of the study of the intellectual background of personalities in the academic world. On the other side, they did not show the dose of tolerance necessary in such a delicate question.

Giuseppe Maiello (10. 6. 1962, Neapol), Ph.D., italský kulturní antropolog; odborný asistent na Katedře sociálních věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Spolupracuje mj. s Filozofickou fakultou UK (Katedra kulturologie), s Fakultou humanitních studií UK, s Filozofickou fakultou Západočeské univerzity (Katedra politologie a mezinárodních vztahů – Katedra antropologie) a s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně (Ústav slavistiky). V České republice žije trvale od roku 1992. Zabývá se antropologií smrti, sexuality a náboženství. Je autorem monografie *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy* (Praha, NHL, 2005).

Kontakt: Dott. Giuseppe Maiello, Ph.D., Katedra sociálních věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice, Studentská 84, 532 10 Pardubice, e-mail: giuseppe.maiello@upce.cz.